

Posudek vedoucí bakalářské práce

Katedra: Religionistiky
Akademický rok: 2017/2018
Název tématu: Mnišství v pravoslavném křesťanství: Příklad Svaté Hory Athos
Autor: Jan Vítek

Předložená práce se zabývá mnišstvím v pravoslavném křesťanství, které je prezentováno na sv. Hoře Athos. Text si klade za cíl poukázat na místo mnišství v pravoslavném křesťanství (viz zadání práce). Autor nejprve reflektuje historii pravoslavného mnišství, aby následně popsal historii Svaté Hory Athos. Závěrečné kapitoly jsou věnovány dvěma postavám ctihodných otců, jejichž životy jsou se Svatou Horou spojeny. Práce je výhradně deskriptivního charakteru.

Již v úvodu je podán obsáhlý přehled vybrané, převážně české literatury k tématu Svaté Hory Athos. Jan Vítek zde ukazuje dobrou obeznámenost se zdroji a dosavadním výzkumem na tomto poli. Pro lepší reprezentativnost by bylo pro příště vhodné uvést více zahraničních – anglických a ruských zdrojů. Nicméně pro potřeby bakalářské práce je tento přehled dostačující. Úvod bakalářské práce je v podstatě tvořen přehledem dosavadního výzkumu. Jako čtenáři odborného textu mi chybělo obecnější uvedení do problematiky Svaté Hory v kontextu předkládané práce. Autor také v úvodu (dále např. s. 17) používá slovo *hésychasmus*, aniž by jej vysvětlil. Vysvětlení přichází až na s. 20, kde je mu věnována celá podkapitola. Je diskutabilní, zda je v textu třeba podkapitol 1.4 Hésychasmus a 1.5 Exkurz: Vymezení pojmů. Za prvé, svým rozsahem (každá cca jedna strana) neodpovídají samostatným kapitolám a za druhé, se jedná převážně o vysvětlení termínů, které by mohly zaujímat místo spíše ve slovníčku na konci textu s příslušným odkazem. Došlo by tak k zpřehlednění jednotlivých termínů, které jsou v současné podobě dost nepřehledné. Není např. jasné, zda a jaký je rozdíl mezi tzv. *lávrou* a *monastýrem*, a následně funkcí *igumena* v monastýru a *archimandrita* v lávře (s. 21).

V první kapitole Jan Vítek představuje teorie vzniku východního mnišství. V kontextu celé práce není zřejmé, k čemu tato kapitola slouží, jelikož se k ní již nikde nevrací. Přiklání se autor k některé z prezentovaných hypotéz, či některou odmítá? Kapitole by jistě prospělo, kdyby byla podrobněji vysvětlena argumentace jednotlivých teorií. Autor by se tak vyhnul nepodloženým a zmatečným tvrzením jako např. *Další možnou teorií vzniku mnišství můžeme najít už v samotném helénistickém vlivu, kdy se vytvořil ideál života odchodu do samoty, daleko od světa. Tato teorie ovšem příliš neobstojí, protože křesťanská teorie byla jistě ovlivněna helénismem a nelze pragmaticky říct, že helénismus mohl za veškeré dění v rané křesťanské době* (s. 14). Jaký autor tvrdí, že helénismus mohl za všechno dění v rané křesťanské době? Čím toto tvrzení dokládá? Jaké argumenty podpirají autorem prezentovaná tvrzení?

Kapitoly 1.3 Basil Veliký a Jan Zlatoustý a 3. Ctihodní otcí atohoští je spíše životopisným popisem. Domnívám se, že pro přiblížení mnišství v perspektivě pravoslaví je vhodné zahrnout i konkrétní praktické věci z jejich učení. Např. *Velká a Malá řehole sv. Basila*, kterou autor zmiňuje (s. 18), je dostupná online v anglickém jazyce s komentářem.

Autor by se měl v religionistické práci též vyvarovat tvrzení osobního rázu jako např. *zde můžeme vidět, že Bůh měl již s tak mladým mužem své záměry i přes to, že tou dobou neměl*

Semjon ani ponětí, že se stane mnichem (s. 32), či je tedy otázkou, zda se tato pesimistická představa naplní nebo jestli zůstane Athos i nadále místem prosluněným spiritualitou a rájem athoských mnichů (s. 31). Z textu je obecně zřejmá silná sympatie k pravoslaví, která je na hranici odborné religionistické práce. Viz např. ...připočteme-li Siluanovi nepřiliš pozitivní zkušenost z mládí, můžeme se dobrat k východisku, že Bůh kajčnicka nepotrestá a rozhodně rozhrěšený hřích není pro Boha překážkou předat vysoké duchovní schopnosti i takovému člověku (s. 39).

V závěru autor uvádí že popis fenoménu novodobých dějin hory Athos rozhodně nebyl primárním záměrem této práce, ale slouží spíše k zamýšlení a zároveň otevírá mnoho dalších otázek (s. 39). Jaké otázky má autor na mysli?

Jazyková stránka textu je obstojná. Místy se objevují nepřesné formulace, které vyznívají v přesný opak, než autor pravděpodobně zamýšlel. Tvrdí např., že Siluanova pravidla pro mnichy obsahují pravidla, že mnich nesmí toužit po majetku, odevzdat se duši i tělem Bohu... (s. 35). Pravděpodobně bylo myšleno, že se mnich musí odevzdat Bohu duši i tělem. Dále ze s. 23 nevyplývá, že zákaz vstupu žen na Athos byl dán dle pravoslavné tradice samotnou Bohorodicí. K tomu se čtenář dostane až na s. 31.

Práce s odkazy je až na pár drobností obstojná (na s. 31 např. chybí odkaz na webovou stránku).

Co bych však vytkla takto deskriptivně pojaté práci je relativně malý počet bibliografických zdrojů, zvláště když cizojazyčných je k tématu celá řada (s. 10).

I k vzhledem k výše uvedeným námitkám **stupněm D**, tedy velmi dobře minus, a **doporučuji ji k obhajobě**.

Nakonec posudku si neodpustím malé doporučení. V případě, že Jan Vítek bude i nadále pokračovat v magisterském stupni studia, navrhuji, aby si ke zpracování vybral téma, které nekoresponduje s jeho soukromou orientací.

Zuzana Černá, Ph.D.

V Pardubicích, 16.8.2018